

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. В. В. ДОКУЧАЄВА**

Кафедра управління земельними ресурсами та кадастру

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор

„_____” _____ 2020 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВПК 9 ЗЕМЕЛЬНИЙ КАДАСТР**

Галузь знань – 20 «Аграрні науки та продовольство»

Спеціальність – 201 «Агрономія»

Освітня (освітньо-професійна) програма – «Агрономія»

Факультет агрономічний

Харків – 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Земельний кадастр» для здобувачів галузі знань 20 «Аграрні науки та продовольство», спеціальності 201 «Агрономія» першого (бакалаврського) рівня підготовки.

“25” серпня, 2020 р. 13 с.

Розробник: Попов Андрій Сергійович – доктор економічних наук, доцент.

Робоча програму затверджено на засіданні кафедри управління земельними ресурсами та кадастру.

Протокол від “25” серпня 2020 р. № 1.

Завідувач кафедри управління
земельними ресурсами та кадастру,
доктор екон. наук, професор

І.В. Кошкалда

Схвалено навчально-методичною комісією агрономічного факультету.

Протокол від “28” серпня 2020 р. № 1.

Голова

О.В. Романов

© Попов А.С., 2020 р.

© Харківський національний
аграрний університет
ім. В.В. Докучаєва, 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість: кредитів – 3	Галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»	За вибором	
модулів – 1	Спеціальність 201 «Агрономія» Освітня (освітньо-професійна) програма «Агрономія»	Рік підготовки	
змістових модулів – 2		3-й	3-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		6-й	5-й
З них тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 для самостійної роботи здобувача – 5	Освітній рівень перший (бакалаврський) рівень	Лекції	
		16 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	8 год.
		Лабораторні	
		год.	- год.
		Самостійна робота	
		58 год.	74 год.
Індивідуальні завдання - год.			
Вид контролю залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни “Земельний кадастр” є засвоєння студентами основних положень ведення державного земельного кадастру в Україні, змісту і порядку складання відомостей з кадастрового зонування, кадастрових зйомок, бонітування ґрунтів, економічної оцінки земель, грошової оцінки земельних ділянок, державної реєстрації земельних ділянок, обліку кількості та якості земель на базовому рівні.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни “Земельний кадастр” є: визначення поняття і сутності Державного земельного кадастру; вивчення соціально-економічних передумов розвитку земельного кадастру; аналіз змісту, методів і принципів проведення земельного кадастру; пізнання сутності, сучасного змісту і тенденцій розвитку земельного кадастру на різних етапах розвитку земельних відносин в Україні; вивчення порядку та методики проведення складових частин державного земельного кадастру на базовому рівні; вивчення методів отримання, обробки та аналізу даних для

державного земельного кадастру; вивчення методики формування інформаційних банків даних про земельні ділянки та складання відповідної звітної земельної документації; навчити студентів використовувати кадастрові дані при вирішенні різних господарських задач на базовому рівні; вивчення зв'язку земельного кадастру з іншими держаними заходами та науковими дисциплінами за спеціальністю; встановлення основних напрямків вдосконалення системи земельного кадастру.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- призначення та задачі державного земельного кадастру;
- зміст, принципи та порядок проведення державного земельного кадастру;
- методику отримання, обробки та аналізу даних для державного земельного кадастру;
- методику отримання та використання земельно-кадастрових даних при вирішенні господарських задач і регулюванні рентних, ринкових і земельних відносин;
- перспективи розвитку системи земельного кадастру в Україні і його основних напрямків вдосконалення.

уміти:

- одержати, обробити, проаналізувати дані для земельного кадастру;
- одержати, обробити, провести аналіз і дати оцінку земельно-кадастровим показникам;
- використовувати земельно-кадастрові показники при вирішенні різних господарських задач;
- визначати розмір плати за землю;
- проводити облік земель;
- заповнювати Поземельну книгу;
- визначати нормативну грошову оцінку земельних ділянок сільськогосподарського призначення;
- використовувати набуті знання з Державного земельного кадастру при вивченні господарсько-економічної оцінки земель та оцінки придатності ґрунтів для цільового призначення.

Перелік компетентностей:

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми ведення державного земельного кадастру із застосуванням сучасних технологій, теоретичних положень та методів дослідження.

Загальні компетентності:

1. Дотримання етичних принципів досліджень і інтелектуальної чесності, а також професійних кодексів поведінки;
2. Володіння державною мовою на загальному та науковому рівнях;

3. Володіння іноземною мовою на загальному рівні;
 4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевірених фактів;
 5. Здатність опановування базовими знаннями, включаючи сучасні наукові та технічні досягнення та використання їх в практичних ситуаціях;
 6. Уміння виконання робіт та навчання з високим рівнем автономності, планування, організації та управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень;
 7. Уміння використовувати інформаційні технології та інноваційні підходи;
 8. Здатність до реалізації навчальних завдань;
 9. Здатність формування комунікаційної стратегії та роботи у складі творчого, зокрема, інтернаціонального колективу;
 10. Здатність до пошуку, опрацювання, аналізу інформації з різних джерел та проведення аналізу на відповідному рівні;
 11. Здатність сприйняття сучасних знань і донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду у сфері державного земельного кадастру.
 12. Розуміння необхідності до саморозвитку і самовдосконалення.
 13. Уміння оцінювати соціальну значимість результатів своєї діяльності, нести соціальну відповідальність за результати виконаної роботи.
- Фахові компетентності:
1. Здатність до реалізації професійних обов'язків за видами земельно-кадастрових робіт;
 2. Знання і розуміння основних теорій, методів, принципів, технологій і методик у сфері державного земельного кадастру;
 3. Засвоєння базових знань із супутніх наук, що входять окремими блоками до сфери державного земельного кадастру (математика, інформатика, екологія, право, економіка та інші), вміння використовувати їх теорії, принципи та технічні підходи;
 4. Використання знань з загальних інженерних наук у навчанні;
 5. Здатність вибору методів, засобів та обладнання;
 6. Здатність практичного проведення лабораторних досліджень під час ведення державного земельного кадастру;
 7. Здатність збору, опрацювання, моделювання та аналізу геопросторових даних державного земельного кадастру у камеральних умовах;
 8. Здатність використання сучасного програмного забезпечення ведення державного земельного кадастру;
 9. Здатність підготовки обмінного файлу XML та формування Поземельної книги;
 10. Агрегування польових, камеральних та дистанційних даних на теоретичній основі з метою синтезування нових знань у сфері державного земельного кадастру;

11. Виконувати весь комплекс робіт з формування земельної ділянки; складання кадастрових планів земельних ділянок; нормативної грошової оцінки земель.

12. Володіти геоінформаційною системою ведення державного земельного кадастру та автоматизованою реєстраційною системою.

13. Здатність інтегрувати знання з інших дисциплін, застосовувати системний підхід та враховувати техніко-технологічні та економічні аспекти при проведенні досліджень з проблематики ведення державного земельного кадастру.

Міждисциплінарні зв'язки: вивченню навчальної дисципліни «Земельний кадастр» передують вивчення таких дисциплін, як «ГІС у ґрунтознавстві». Вивчення навчальної дисципліни «Земельний кадастр» сприяє формуванню професійних якостей студентів щодо господарсько-економічної оцінки земель, оцінки придатності ґрунтів для цільового призначення.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні та правові основи Державного земельного кадастру

Тема 1. Світові кадастрові та реєстраційні системи: поняття, види та історія розвитку

Історичний та сучасний розвиток кадастрових і реєстраційних систем прав власності на землю й нерухомого майна у різних країнах світу. Існуючі системи реєстрації в світі та їх призначення

Тема 2. Предмет, завдання і зміст земельного кадастру та його роль у регулюванні земельних відносин і розвитку ринку земель в Україні

Предмет і методи земельного кадастру, як наукової дисципліни. Мета та завдання дисципліни та її зв'язок з іншими науками і науковими дисциплінами. Задачі щодо подальшого розвитку народного господарства та його галузей, особливо сільського господарства. Роль земельного кадастру у регулюванні земельних відносин і розвитку ринку земель в Україні, а також в підвищенні ефективного використання земельних ресурсів.

Тема 3. Об'єкт Державного земельного кадастру та методологічна основа його проведення

Характеристика об'єктів Державного земельного кадастру. Характеристика земельної ділянки, як основної земельно-кадастрової одиниці. Права використання земельної ділянки. Права та обов'язки власників та користувачів земельної ділянки. Угіддя – основний елемент обліку земельного кадастру.

Змістовий модуль 2. Ведення Державного земельного кадастру на базовому рівні

Тема 4. Умови ведення державного земельного кадастру на базовому рівні

Зміст та задачі ведення державного земельного кадастру на базовому рівні. Порядок проведення ступеневого земельного кадастру. Нормативно-правова база ведення Державного земельного кадастру. Кадастрова ідентифікація об'єктів державного земельного кадастру. Кадастрове зонування.

Тема 2. Бонітування ґрунтів та економічна оцінка земель на території сільськогосподарського землекористування

Поняття, завдання та зміст бонітування ґрунтів та економічної оцінки земель. Об'єкт, предмет і критерії бонітування ґрунтів та економічної оцінки земель. Збір і обробка інформації про властивості ґрунтів, що враховуються при бонітуванні та економічної оцінки земель. Порядок складання шкал бонітування ґрунтів та економічної оцінки земель.

Тема 3. Нормативна грошова оцінка земельних ділянок.

Зміст та призначення нормативної грошової оцінки земельних ділянок. Методика та порядок її проведення. Оформлення результатів з проведеної нормативної грошової оцінки земельних ділянок та процедура її погодження /затвердження.

Тема 4. Державна реєстрація земельних ділянок. Облік земель.

Поняття про реєстрацію земельних ділянок та її місце в системі державного земельного кадастру. Значення державної реєстрації в охороні власності на землю і прав землевласників і землекористувачів. Поземельні книги, їх призначення та зміст. Правила заповнення та ведення книг. Матеріали і документи, що використовуються для заповнення книг.

Тема 5. Використання даних земельного кадастру при регулюванні земельних відносин.

Використання даних державного земельного кадастру на локальному рівні при прогнозуванні та плануванні, аналізі використання земельного фонду, вилученні земель для державних та суспільних потреб, а також при вирішенні господарських задач і регулюванні рентних, ринкових і земельних відносин. Організація земельного кадастру та державного контролю за використанням земель в сільських (селищних) радах і сільськогосподарських підприємствах.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п/с	лаб	інд	с.р.		л	п/с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теоретичні та правові основи Державного земельного кадастру												
Тема 1. Світові кадастрові та реєстраційні системи: поняття, види та історія розвитку.	3	1		–	–	2	–	–	–	–	–	8
Тема 2. Предмет, завдання і зміст земельного кадастру та його роль у регулюванні земельних відносин і розвитку ринку земель в Україні.	21	3	4	–	–	14	–	2	2	–	–	14
Тема 3. Об'єкт Державного земельного кадастру та методологічна основа його проведення.	20	4	4	–	–	12	–	2	2	–	–	14
Разом за змістовим модулем 1	44	8	8	–	–	28	44	4	4	–	–	36
Змістовий модуль 2. Ведення Державного земельного кадастру на базовому рівні.												
Тема 4. Умови ведення державного земельного кадастру на базовому рівні.	4	1	1	–	–	2	7	1	–	–	–	6
Тема 5. Бонітування ґрунтів та економічна оцінка земель на території сільськогосподарського землекористування	12	2	2	–	–	8	12	1	1	–	–	10
Тема 6. Нормативна грошова оцінка земельних ділянок.	12	2	2	–	–	8	12	1	1	–	–	10
Тема 7. Державна реєстрація земельних ділянок. Облік земель.	10	2	2	–	–	6	8	1	1	–	–	6
Тема 8. Використання даних земельного кадастру при регулюванні земельних відносин.	8	1	1	–	–	6	7	–	1	–	–	6
Разом за змістовим модулем 2	46	8	8	–	–	30	46	4	4	–	–	38
Усього годин	90	16	16	–	–	58	90	8	8	–	–	74

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
–	–	–

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Завдання і зміст земельного кадастру та його роль у регулюванні земельних відносин	2	-
2.	Правова характеристика об'єктів державного земельного кадастру	2	1
3.	Методологічна основа ведення державного земельного кадастру	3	1
4.	Кадастрова ідентифікація об'єктів державного земельного кадастру. Кадастрове зонування.	2	1
5.	Бонітування ґрунтів та економічна оцінка земель сільськогосподарського землекористування	2	1
6.	Нормативна грошова оцінка земельних ділянок	2	1
7.	Облік кількості земель	1	1
8.	Державна реєстрація земельних ділянок	1	1
9.	Використання даних державного земельного кадастру	1	1
	Разом	16	8

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
–	–	–

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Світові кадастрові та реєстраційні системи: поняття, види та історія розвитку.	2	8
2	Предмет, завдання і зміст земельного кадастру та його роль у регулюванні земельних відносин і розвитку ринку земель в Україні	14	14
3	Об'єкт Державного земельного кадастру та методологічна основа його проведення.	12	14
4	Умови проведення державного земельного кадастру на базовому рівні.	2	6
5	Бонітування ґрунтів та економічна оцінка земель на території сільськогосподарського землекористування.	8	10
6	Нормативна грошова оцінка земельних ділянок.	8	10
7	Державна реєстрація земельних ділянок. Облік земель.	6	6
8	Використання даних земельного кадастру при регулюванні земельних відносин.	6	6
	Разом	58	74

9. Індивідуальні завдання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
–	–	–

10. Методи навчання

Навчальний процес здійснюється за традиційною технологією: лекції, практичні заняття, поза аудиторна робота. Під час проведення занять використовуються засоби наочності (зокрема мультимедійні презентації, наочні таблиці, малюнки, схеми, моделі, відеофільми). Практичні заняття головним чином спрямовано на опанування методами розв'язання типових конкретних задач, які найчастіше зустрічаються у практичній роботі ведення державного земельного кадастру на базовому рівні.

Допуск до заліку відбувається за умов виконання студентом/студенткою практичних занять, контрольних робіт (тестових завдань) з змістовних модулів.

Перелік технічних засобів, обчислювальної техніки та методичних матеріалів щодо їх застосування в процесі викладання навчальної дисципліни: відео та кінофільми; мультимедійне забезпечення при проведенні лекцій та практичних занять; наочні таблиці, малюнки, схеми, діаграми; комп'ютерний клас.

11. Методи контролю

Оцінювання знань студентів відбувається під час усного опитування, проведення лабораторних занять, контрольних робіт (тестування), екзамені.

Протягом вивчення дисципліни студент зобов'язаний:

- систематично відвідувати заняття;
- вести конспекти лекційних занять;
- приймати активну участь при роботі над виконанням практичних занять;
- виконувати контрольні (тестові) завдання;
- виконувати практичні завдання.

При визначенні загальної оцінки враховуються результати поточного контролю з практичних занять, які відбулися в період, за який проводиться модульний контроль, передбачених навчальною програмою з дисципліни "Земельний кадастр", та самостійної аудиторної й поза аудиторної роботи студентів з даної дисципліни.

При встановленні критеріїв оцінки застосовуються заохочувальні та штрафні санкції. Заохочувальні санкції (бали) надаються за якісне і вчасне виконання завдання, участь у роботі наукових гуртків, виступи на конференціях тощо, що сприятиме підвищенню мотивації до вивчення дисципліни. Кількість заохочувальних балів встановлено в межах від 5 до 10 балів. Штрафні бали нараховуються за несвоєчасне виконання робіт та інші негативні дії з неповажних причин. Кількість штрафних балів за пропуски однієї академічної години аудиторних занять становить 1 бал. У разі

систематичного пропущення занять без поважної причини штрафні бали подвоюються за кожний наступний пропуск.

Зарахування студенту кредитів із навчальної дисципліни проводиться тільки за умов наявності у нього позитивних оцінок з усіх модулів (змістовних модулів).

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Проведення заліку

Поточне тестування та самостійна робота								Підсумковий тест (залік)	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					100	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
33*	33	34	15	20	25	20	20		
100**×0,25			100×0,25					100×0,5	

T1, T2 ... T5 – теми змістових модулів.

* - максимальна кількість балів по кожному з модулів, максимальна сума балів з заліку складає 100.

** - кількість балів, що складаються у підсумкову

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Вервейко А.П. Земельний кадастр: Оцінка землі: практикум / А.П. Вервейко, А.С. Попов, Л.М. Коваленко / Харк. нац. аграр. ун-т. – Харків: ХНАУ, 2009. – 63с.
2. Попов А.С. Земельний кадастр: Облік кількості та якості земель: практикум / Харк. нац. аграр. ун-т. – Харків: ХНАУ, 2013. – 160 с.
3. Земельний кадастр: Робочий зошит для виконання розрахунково-графічних завдань / А.П. Вервейко, Л.М. Коваленко, Л.В. Сухомлін, О.А. Аверіна, О.П. Гаража. – ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, 2007. – 32 с.
4. *Земельний кадастр: Програмне забезпечення проведення земельно-кадастрових робіт: навч. посібник.* / А.П. Вервейко, А.С. Попов / Харк. нац. аграр. ун-т. – Х., 2008. – 100 с.
5. *Програмне забезпечення землевпорядних та земельно-кадастрових робіт: навч. посібник.* / В.В. Тимошевський, А.С. Попов / Харк. нац. аграр. ун-т. – Х., 2011. – 163 с.
6. Земельний кадастр: завдання до виконання лабораторно-практичних занять (Для підготовки фахівців за напрямом 6.080101 – «Геодезія, картографія та землеустрій») / А.П. Вервейко, Л.М. Коваленко, А.С. Попов, О.А. Домбровська, А.С. Юхно. – Харків: ХНАУ, 2012. – 18 с.
7. Попов А.С., Коваленко Л.М. Державний земельний кадастр: Оцінка земель сільськогосподарського призначення / А.С. Попов, Л.М. Коваленко. – ХНАУ, Харків, 2018. – 96 с.

14. Рекомендована література

Основна

1. *Земельний кадастр:* Навч. посіб. // А.Г. Мартин, О.В. Тихенко, Л.В. Паламарчук. – К.: Медінформ, 2015. – 550 с.
2. *Сучасні питання нормативної грошової оцінки земель:* навчальний посібник / А.П. Вервейко, Л.В. Сухомлін, О.П. Гаража. – Х.: Стиль издат, 2012. – 350 с.
3. *Управління земельними ресурсами: Кадастрова діяльність та інформаційні системи,* Т. 3.: наук. вид. / А.С. Попов, А.О. Луньов, С.Г. Могильний, Д.Ю. Гавриленко, А.А. Шоломицький. – Донецьк: УНИТЕХ, 2012. – 445 с.
4. *Управління земельними ресурсами: Законодавча база,* Т. 1.: наук. вид. / О.І. Мітрофанова, М.О. Пілічева, А.Я. Сохнич, О.О. Костишин, М.В. Смолярчук, А.П. Лізунова, А.С. Попов. – Донецьк: УНИТЕХ, 2012. – 406 с.
5. Попов А.С. Кадастрові та реєстраційні системи світу: монографія / Харк. нац. аграр. ун-т. – Х.: Вид-во ТОВ «Щедра садиба плюс», 2014. – 216 с.

Додаткова

1. *Земельний Кодекс України.* За станом на 01.07.2014 р. / Верховна Рада України. – [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/print1383045215121474>
2. *Про Державний земельний кадастр:* Закон України від 07.07.2011 р. №3613-VI // Відомості Верховної Ради України від 24.02.2012. – 2012. – № 8.

– С.348, ст. 61.

3. *Порядок ведення Державного земельного кадастру*: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.2012 р. № 1051 // Урядовий кур'єр від 27.11.2012 р. – № 218.

4. *Про затвердження форм адміністративної звітності з кількісного обліку земель* (форми №№ 11-зем, 12-зем, 15-зем, 16-зем) та Інструкцій щодо їх заповнення: Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.12.2015 р. № 337 // Офіц. вісн. України. – 2016. – № 15. – С. 124, ст. 601.

5. *Положення Про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру*: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 р. № 15 // Уряд. кур'єр. – 2015. – № 14.

6. *Положення про Головне управління Держгеокадастру в області*: Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 03.02.2015 р. № 14 // Офіційний вісник України. – 2015 р., № 13. – С. 337, ст. 349, код акту 75760/2015.

7. *Положення про Управління (Відділ) Держгеокадастру у районі*: Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 03.02.2015 р. № 14 // Офіційний вісник України. – 2015 р., № 13. – С. 337, ст. 349, код акту 75760/2015.

8. *Методика бонитировки природных условий района*: Экономическая оценка земли / Г.С. Гречаненко, В.Н. Дьяченко, В.Д. Муха и др. // Вестник сельскохозяйственной науки. – 1990. – №7. – С. 14-19.

9. *Технические указания по проведению экономической земель (в условиях Украинской ССР)* / Госагропром УССР ВАСХНИЛ ОЮ, Укразепроект. – К., 1998. – 57с.

15. Інформаційні ресурси

1. <http://zakon4.rada.gov.ua> – інформаційно-пошукова система законодавчих і нормативних документів, розробка інформаційного центру Верховної Ради України

2. <http://www.kmu.gov.ua/> - інформаційно-пошукова система Кабінету Міністрів України.

3. <http://land.gov.ua/> – офіційний сайт Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру.

4. <http://www.dzk.gov.ua/> – офіційний сайт ДП «Центр Державного земельного кадастру».

5. <http://www.myland.org.ua> – земельно-правовий аналітичний ресурс «Моя земля», ІРЦ «Реформування земельних відносин в Україні».

6. <http://zsu.org.ua> – офіційний сайт Земельної спілки України.

7. <http://zem.ua> – земельний портал України.